

Sygn. akt: III AUa 402/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Mirosław Godlewski (spr.)

Sędziowie: SSA Janina Kacprzak

del. SSO Dorota Rzeźniowiecka

Protokolant: sekr. sądowy Aleksandra Słota

po rozpoznaniu w dniu 20 listopada 2013 r. w Łodzi

sprawy **M. Z.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.**

o emeryturę,

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 21 stycznia 2013 r., sygn. akt: VI U 948/12;

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

Sygn. akt. III AUa 402/13

UZASADNIENIE

Wnioskodawca, M. Z. złożył 16 stycznia 2012 roku wniosek o emeryturę. Do wniosku załączył świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach stwierdzające wykonywanie wskazanej pracy w okresie od 1 maja 1973 roku do 31 stycznia 1990 roku oraz od 1 czerwca 1991 roku do 31 lipca 1991 roku na stanowiskach referenta ekonomicznego, referenta do spraw planowania i starszego mistrza opisanych w Wykazie A dział XIV poz. 24 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz.43 ze zmianami).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. decyzją z dnia 31 maja 2012 roku odmówił przyznania prawa do emerytury.

W ocenie organu rentowego wnioskodawca nie spełnił przesłanek z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 roku Nr 153 poz.1227 ze zmianami) w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 roku Nr 8 poz. 43 ze zmianami) albowiem nie legitymuje się co najmniej 15 - letnim okresem wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Zdaniem organu rentowego, mimo treści przedłożonego świadectwa wykonywania pracy w szczególnych

warunkach, zatrudnienie ubezpieczonego w okresie od 1 maja 1973 roku do 31 marca 1977 roku na stanowisku referenta ekonomicznego i referenta do spraw planowania nie może być kwalifikowane jako okres uprawniający do nabycia emerytury w obniżonym wieku albowiem nie zostało wykazane, aby wskazana praca była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku pracy zaliczanym do stanowisk, na których wykonywana jest praca w szczególnych warunkach.

Wnioskodawca w złożonym odwołaniu zarzucił decyzji błąd w ustaleniach faktycznych poprzez nie zaliczenie do okresu uprawniającego do nabycia emerytury w obniżonym wieku, pracy wykonywanej od 1 maja 1973 roku do 31 marca 1977 roku, podczas gdy w rzeczywistości we wskazanym okresie wykonywał prace w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracując na wydziale produkcji laminatu. Wskazując na powyższe wniósł o przeprowadzenie dodatkowo dowodów z zeznań zgłoszonych świadków oraz zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie prawa do wnioskowanego świadczenia.

Organ rentowy wnosił o oddalenie odwołania podtrzymując argumentację zawartą w decyzji.

Zaskarżonym wyrokiem wydanym dnia 21 stycznia 2013 roku w sprawie sygn. akt. VIU 948/12 Sąd Okręgowy w Płocku zmienił decyzję organu rentowego i przyznał M. Z. prawo do emerytury poczynając od 1 stycznia 2012 roku.

Wydając przedmiotowy wyrok sąd pierwszej instancji przyjął za podstawę rozstrzygnięcia następujące ustalenia faktyczne:

M. Z. na 1 stycznia 1999 roku miał ponad 25 letni staż ogólny. Nie jest członkiem OFE. Pobiera rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy. W okresie od 7 listopada 1970 roku do 6 grudnia 1992 roku był zatrudniony w Państwowych Zakładach (...), Zakładzie (...) w L., który zajmował się produkcją elementów z laminatów (sztucznych żywic chemoutwardzalnych) wykorzystywanych między innymi do produkcji samolotów. Zakład pracy wystawił wnioskodawcy świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych obejmujące okres od 1 maja 1973 roku do 31 stycznia 1990 roku oraz od 1 czerwca 1991 roku do 31 lipca 1991 roku. Organ rentowy odmówił zaliczenia do stażu szczególnego, zatrudnienia objętego wystawionym przez pracodawcę świadectwem, obejmującego okres od 2 maja 1973 roku do 31 marca 1977 roku. W okresie od 2 maja 1973 roku do 30 listopada 1974 roku odwołujący będąc zatrudnionym na stanowisku referenta ekonomicznego, wykonywał pracę na hali produkującej elementy z laminatów. Do jego zadań należało przeliczenie wyprodukowanych detali z laminatów, sprawdzenie które z nich są uszkodzone, konserwowanie detali, oznakowanie towarów i nadzór nad pakowaniem do transportu. Będąc zatrudnionym, w okresie od 1 grudnia 1974 roku do 31 marca 1977 roku na stanowisku referenta do spraw planowania ubezpieczony wykonywał czynności, które były przypisane do stanowiska referenta ekonomicznego i dodatkowo musiał zapewnić materiały i części do produkcji. Zapotrzebowanie na te elementy musiał zgłosić kierownikowi wydziału.

Dokonując ustaleń faktycznych, sąd pierwszej instancji nie odmówił wiarygodności przedłożonym dokumentom i dał wiarę wyjaśnieniom ubezpieczonego oraz zeznaniom świadków B. K. oraz S. M., nie podziеляjąc jednocześnie wniosków sformułowanych w opinii biegłego z zakresu BHP, który zakwestionował co do zasady, wykonywanie przez ubezpieczonego w spornym okresie pracy w warunkach szczególnych z uwagi na to, że do zadań wnioskodawcy nie należało bezpośrednio wykonywanie ani też bezpośrednio nadzorowanie wykonywania przez innego pracownika, prac zakwalifikowanych w wykazie jako prace w warunkach szczególnych.

W przedstawionym stanie faktycznym, sąd pierwszej instancji uznał odwołanie za zasadne.

Przywołując treść przepisu art.184 i art.32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz.43 ze zmianami skonstatował, że M. Z. w spornym okresie wykonywał pracę w warunkach szczególnych opisaną w Wykazie A Dział XIV poz. 24 albowiem jego praca polegała na nadzorze nad konserwacją, pakowaniem i robotami transportowymi wykonywanymi na wydziale produkcji laminatu, co należy kwalifikować jako sprawowanie nadzoru

nad pracami wymienionymi w Wykazie A Dział IV w chemii pod pozycją 17 produkcja i przetwórstwo żywie i tworzyw sztucznych oraz produkcja surowców, półproduktów i środków pomocniczych stosowanych do ich produkcji.

Wskazując na powyższe, sąd pierwszej instancji stwierdził, że wobec zaliczenia do okresu uprawniającego do nabycia prawa do emerytury także zatrudnienia od 2 maja 1973 roku do 31 marca 1977 roku, w sposób niesporny spełniony został także warunek stażu szczególnego, co dostatecznie uzasadnia treść wydanego wyroku .

Wyrok Sądu Okręgowego w Płocku zaskarżył apelacją w całości organ rentowy, zarzucając naruszenie przepisów procesowych art. 233§ 1 k.p.c. poprzez błędną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego i przyjęcie, że M. Z. pracując na stanowiskach referenta do spraw ekonomicznych i referenta do spraw planowania wykonywał pracę w warunkach szczególnych. Ponadto, naruszenie przepisów prawa materialnego art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez jego nie właściwe zastosowanie i przyznanie odwołującemu się prawa do emerytury, podczas gdy nie spełnił on warunków nabycia tego prawa, gdyż nie wykazał się co najmniej 15 - letnim okresem wykonywania prac w warunkach szczególnych.

Motywuując postawione zarzuty apelant podnosił, że zebrany w sprawie materiał dowodowy, przedłożone dokumenty, zeznania świadków jak i opinia biegłego nie dostarczyły podstaw do twierdzenia, że wnioskodawca w spornym okresie wykonywał bezpośrednio albo nadzorował bezpośrednio wykonywanie którejkolwiek z pracy wykonywanych na wydziale laminatów zaliczanych do prac w warunkach szczególnych - prac wymienionych w Wykazie A Dział IV poz. 17. Wykonywane przez niego czynności pracownicze związane z pakowaniem, konserwacją i przygotowaniem do transportu wyprodukowanych elementów oraz zapewnieniem dostawy surowców do produkcji mimo, że pakowanie niewątpliwie jest końcowym etapem produkcji i nie może być kwalifikowane jako nadzór z Wykazu A Dział XIV poz. 24 nad pracami określonymi w Wykazie A Dział IV poz. 17. Nie każda bowiem praca w sporadycznym kontakcie z laminatami może być porównywana pod względem szkodliwości dla zdrowia lub uciążliwości z zatrudnieniem stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowiskach, na których wykonywana jest bezpośrednio produkcja lub bezpośredni nadzór nad produkcją wyrobów z laminatów.

Obraza prawa materialnego przepisu art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest zdaniem apelanta prostą konsekwencją wskazanej powyżej wadliwości w ocenie charakteru pracy ubezpieczonego w spornym okresie i błędnego przyjęcia, że legitymuje się on stażem pracy w warunkach szczególnych wynoszącym co najmniej 15 lat.

Konkludując apelant wnosil o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jest zasadna skutkując zmianą zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania. Apelant ma rację i zasadnie podnosi, iż sąd pierwszej instancji dowolnie a nie swobodnie oceniając zebrany w sprawie materiał dowodowy wyprowadził nieuprawnione wnioski co do tego, że praca jaką M. Z. wykonywał w okresie od 1 maja 1973 roku do 31 marca 1977 roku uprawniała do nabycia emerytury w obniżonym wieku.

W sprawie poza sporem pozostawało to, że następca prawny byłego pracodawcy ubezpieczonego w grudniu 2011 roku wystawił świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach, w którym stwierdził, iż M. Z. będąc zatrudnionym na stanowisku referenta ekonomicznego i referenta do spraw planowania w okresie od 1 maja 1973 roku do 31 marca 1977 roku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał kontrolę międzyoperacyjną, kontrolę jakości produkcji oraz dozór inżynieryjno-techniczny w oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w Wykazie A Dział XIV poz. 24 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku (Dz. U. Nr 8 poz.43 ze zmianami). Zachowana, jedynie w części, dokumentacja pracownicza w postaci świadectwa pracy z Państwowych Zakładów (...) potwierdza zatrudnienie wnioskodawcy w okresie od 1 maja 1973 roku do 30 listopada 1974 roku na stanowisku referenta ekonomicznego, a w okresie od 1 grudnia 1974 roku do 31 marca 1977 roku na stanowisku referenta do spraw planowania w pełnym wymiarze czasu w Zakładzie (...) w L.. W aktach osobowych

nie zachowały się zakresy czynności z tego okresu pracy ani inne dokumenty, z których wynikałoby wprost, że wskazane stanowiska pracy były stanowiskami, na których była wykonywana praca w warunkach szczególnych. Zachowany w aktach osobowych dokument dotyczący objęcia przez wnioskodawcę w maju 1973 roku pracy jako referent ekonomiczny wskazuje, że jego miejscem pracy była „ekspedycja”. W dalszych dokumentach, na przykład w ocenie jego pracy w kolejnym okresie na stanowisku mistrza produkcji, wprost używa się do określenia tego wcześniejszego zatrudnienia pojęcia „ekspedytor”. Zachowany zakres czynności wnioskodawcy na stanowisku planisty z maja 1990 roku daje też bliższy obraz tego czym zajmował się w zakładzie referent do spraw planowania, planista. Treść tego dokumentu koreluje tak z twierdzeniami wnioskodawcy jak i z dalszymi ustaleniami sądu pierwszej instancji co do zakresu zadań przypisanych odwołującemu się w spornym okresie. Przeprowadzone dowody z zeznań zgłoszonych świadków -B. K. i S. M., korelujące z treścią wyjaśnień i zeznań samego wnioskodawcy wykazały, jak przyjął sąd pierwszej instancji, że wnioskodawca pracując jako referent do spraw ekonomicznych oraz jako referent do spraw planowania zajmował się w istocie ekspedycją gotowych produktów wykonując wszystkie z tym związane czynności poczynając od liczenia, kompletowania, zabezpieczenia i zakonserwowania wyrobu aż po jego załadunek do transportu. Będąc referentem do spraw planowania dodatkowo dbał o zapewnienie materiałów i części do produkcji. Z treści wskazanych dowodów, w sposób oczywisty wynikało, że wnioskodawca jako referent do spraw ekonomicznych oraz referent do spraw planowania zajmował się wyrobem, który jako gotowy zszedł z produkcji. Jego praca zaczynała się tam gdzie kończył pracę mistrz produkcji. Składając wyjaśnienia wnioskodawca wyraził to jednoznacznie (k. 15): „ Jak byłem mistrzem, to kontrolowałem także produkcję, jakość. Chciałem dodać, że praca mistrza kończyła się na kontroli gotowego produktu. On już nie sprawdzał konserwacji i pakowania, tym zajmowałem się ja”. Powyższe w pełni koresponduje z zeznaniami świadka (k. 16) B. K., który zeznał: „odwołujący nie sprawdzał jakości wykonanej produkcji”, „On nadzorował prace grupy... tych co robili kompletację, czyli sprawdzali czy są wszystkie elementy czy elementy były zakonserwowane i przygotowane do wysyłki”. Tak też pracę odwołującego opisywał świadek S. M. (k. 17): „pamiętam, że odwołujący kierował grupą ludzi, zajmował się kompletowaniem, konserwacją i wysyłką na wydziale laminatowym”. Tak też charakter pracy wnioskodawcy w istocie opisał sąd. I przy takich ustaleniach, odrzucając wnioski sformułowane przez biegłego co do braku podstaw do kwalifikowania zatrudnienia na stanowiskach referenta ekonomicznego i referenta do spraw planowania jako prac w warunkach szczególnych, wyraził odmienny pogląd. Sąd pierwszej instancji stwierdził bowiem, że skoro praca była wykonywana na wydziale produkcji, na którym były wykonywane jako podstawowe prace z Wykazu A Dział IV poz. 17 to wnioskodawca wykonywał pracę o jakiej mowa w Wykazie A Dział XIV poz. 24, albowiem konserwacja jest finalnym etapem produkcji, również pakowanie i przygotowanie do transportu jest pracą w nadzorze nad pracownikami transportu a pakowanie jest jedną z czynności w ciągu przygotowującym do transportu.

Ma rację apelant podnosząc, że tak sformułowany wniosek nie wynikający z treści poczynionych ustaleń jest dowolny i nie da się pogodzić z istotą pracy w szczególnych warunkach.

Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana codziennie w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia. Takie stanowisko wielokrotnie zajmował Sąd Najwyższy (wyroki SN: z 22 stycznia 2008 r., sygn. akt I UK 210/07, OSNP rok 2009, nr 5-6, poz. 75; z 6 grudnia 2007 r., sygn. akt III UK 66/07; z 4 października 2007 r., sygn. akt I UK 111/07; z 19 września 2007 r., sygn. akt III UK 38/07, OSNP rok 2008, nr 21-22, poz. 329; z 14 września 2007 r., sygn. akt III UK 27/07, OSNP rok 2008, nr 21-22, poz. 325).

Prawo do emerytury w obniżonym wieku (art. 184 w zw. z art. 32 ustawy) niższym niż określony w art. 27 tejsze jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarobkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Prawo to jest przywilejem i odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 ustawy, a zatem regulujące je przepisy, należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo.

Pracą w warunkach szczególnych jest także praca polegająca na wykonywaniu stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku czynności polegających na bezpośrednim dozorze i bezpośredniej kontroli procesu pracy na stanowiskach pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Jak z powyższego wynika dla zakwalifikowania danej pracy, jako odpowiadającej rodzajowo pracy z Wykazu A Dział XIV poz. 24 nie wystarczy, że

jest ona wykonywana na wydziałach czy oddziałach, na których jako podstawowe wykonywane są prace w szczególnych warunkach albowiem ze sprawowaniem kontroli i dozoru inżyniersko – technicznego mamy do czynienia wówczas, gdy pod kierownictwem osoby dozorującej w miejscu produkcji odbywają się codziennie podstawowe czynności produkcyjne (patrz: SN II UK 31/09). W orzecznictwie przyjęto także, że takiego charakteru nie traci praca wykonywana przez osobę, która obok nadzorowania takich podstawowych prac wykonuje także inne czynności nadzorczo - kontrolne na tym wydziale lub nie przebywa stale na wydziale z uwagi na konieczność także sporządzania czy analizowania dokumentacji technicznej bezpośrednio związanej ze sprawowaną kontrolą lub nadzorem.

Z taką sytuacją nie mamy jednakże do czynienia w niniejszym stanie faktycznym. Sąd pierwszej instancji akceptując twierdzenia wnioskodawcy nie dostrzega tego, że ubezpieczony będąc zatrudnionym jako referent do spraw ekonomicznych a następnie jako referent do spraw planowania nie uczestniczył czynnie w procesie produkcji wyrobów z laminatu. Jego obecność na wydziale związana była z koniecznością realizacji zadań związanych z ekspedycją gotowych wyrobów oraz zapewnieniem materiałów i części do produkcji. Praca wnioskodawcy nie obejmowała, wbrew jego twierdzeniom i wbrew stanowisku sądu pierwszej instancji, bezpośredniej kontroli i nadzoru nad procesem produkcyjnym, który sprawowali zatrudnieni w wydziale mistrzowie. Wnioskodawca angażując się w proces produkcyjny poprzez dbanie (jako planista) o zaopatrzenie na stanowiskach produkcyjnych czy jako referent do spraw ekonomicznych kontrolując jakość gotowego produktu przez jego liczenie, kompletowanie, przygotowanie do wysyłki i samą ekspedycję nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach, o której mowa w Wykazie A Dział XIV poz. 24. Czym innym bowiem jest stale sprawowanie dozoru polegającego na bezpośrednim strzeżeniu prawidłowego toku produkcji i bezpieczeństwa zatrudnionych przy niej pracowników a czym innym zaangażowanie w proces produkcyjny jakie realizował wnioskodawca wykonując pracę referenta ekonomicznego oraz referenta do spraw planowania. Praca wnioskodawcy we wskazanym okresie nie była pracą w szczególnych warunkach, mimo wykonywania jej w branży opisanej w Dziale IV Wykazu A a stanowisko nie odpowiadało wskazanemu stanowisku z poz. 17 ani żadnej innej z tego działu. Praca nie odpowiadała także przywoływanej przez sąd jak i podmiot wystawiający świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach pracy z wykazu A dział XIV poz. 24.

Zarzuty postawione w apelacji, co do takiej kwalifikacji spornego okresu pracy okazały się zasadne i w konsekwencji wobec wyłączenia z okresu pracy w szczególnych warunkach zatrudnienia na stanowisku referenta do spraw ekonomicznych oraz referenta do spraw planowania, zasadnym jest także zarzut dotyczący prawa materialnego - przepisu art. 184 ustawy, albowiem oczywistym jest, iż bez tych okresów wnioskodawca nie spełnia przesłanki legitymowania się co najmniej 15- letnim okresem wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Kierując się wskazaną argumentacją Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 §1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.